

ОЦІНЮВАННЯ СТРУКТУРНИХ ЗМІН У ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Передовим макроекономічним напрямом, націленим на вирішення проблем диспропорцій, присутніх як у промисловості, так і у всій національній економіці є оцінювання структурних змін і структурних зрушень. У даній сфері опубліковано багато наукових праць вітчизняних (В. Беседін, С. Єрохін, О. Чмир, О. Михайленко та С. Захарін, Б. Щукін [1-4]), російських учених (А. Бессонов, С. Глазьев, С. Єрмолаєв та Г. Капканціков, О. Красільников, П. Усатий [5-9]) і матеріалів міжнародних організацій, зокрема Організації об'єднаних націй з промислового розвитку [10-11] та ін. Як правило, у такого роду аналізі застосовуються дані з міжгалузевого балансу.

Фахівці, зокрема С. Єрмолаєв та Г. Капканціков, стверджують, що прогресивні структурні зміни в економіці мають вести до збільшення у виробництві частки продукції з високим вмістом валової доданої

вартості [7, с. 8]. Однак процеси макроекономічного моделювання структурних змін із точки зору збільшення частки валової доданої вартості у промисловості залишаються недостатньо вивченими, що зумовило актуальність даної статті.

Метою статті є визначення прогресивних видів промислової діяльності на основі оцінювання структурних змін у промисловості України за останнє десятиліття із застосуванням математичного моделювання, зокрема, регресійного аналізу.

Як початкові дані для оцінювання структурних змін у промисловості була зібрана інформація про валову додану вартість і випуск продукції в розрізі 17 видів промислової діяльності з таблиць «витрати-випуск» в основних цінах за період 2001-2010 рр. Умовні позначення видів промислової діяльності наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Види промислової діяльності

№	Показники	Ум. позн.
1	2	3
1	Добування вугілля, лігніту і торфу; добування уранової і торієвої руд	Ind ₁
2	Добування вуглеводнів та пов'язані з ним послуги	Ind ₂
3	Добування корисних копалин, крім паливно-енергетичних	Ind ₃
4	Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	Ind ₄
5	Легка промисловість	Ind ₅
6	Оброблення деревини та виробництво виробів з деревини, крім меблів; целюлозно-паперове виробництво; видавнича діяльність	Ind ₆
7	Виробництво коксу; виробництво ядерних матеріалів	Ind ₇
8	Виробництво продуктів нафтоперероблення	Ind ₈
9	Хімічна та нафтохімічна промисловість	Ind ₉
10	Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	Ind ₁₀
11	Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	Ind ₁₁
12	Машинобудування	Ind ₁₂
13	Інші види промислової діяльності	Ind ₁₃
14	Виробництво та розподілення електроенергії	Ind ₁₄

1	2	3
15	Виробництво та розподілення газу	Ind ₁₅
16	Постачання пари та гарячої води	Ind ₁₆
17	Збирання, очищення та розподілення води	Ind ₁₇

Складено на основі класифікації з таблиць «витрати-випуск» Державної служби статистики України.

Для початку проведемо відносно оцінювання кожного виду промислової діяльності за створюваною ним валовою доданою вартістю. Як порівняльний показник застосуємо частку валової доданої вартості в обсязі випуску продукції, як це було запропо-

новано в роботі фахівців Науково-дослідного економічного інституту при оцінюванні структурних зрушень в економіці України [12, с. 68]. Результати обчислень наведено в табл. 2.

Таблиця 2

*Частка валової доданої вартості в обсязі випуску продукції
за видами промислової діяльності, %*

ВЕД	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Ind ₁	29,0	34,5	36,0	36,1	48,2	48,0	55,8	59,5	55,8	49,1
Ind ₂	66,5	66,2	59,4	58,0	59,4	64,6	78,0	70,8	69,3	76,4
Ind ₃	25,2	33,8	36,2	34,8	35,3	41,2	48,3	56,9	42,8	54,3
Ind ₄	18,3	19,8	19,8	17,6	22,4	24,9	25,0	26,7	30,0	23,0
Ind ₅	27,1	32,5	32,7	32,2	31,3	37,8	43,8	37,8	39,9	41,4
Ind ₆	30,4	30,1	25,7	25,4	26,0	29,2	27,6	29,0	27,9	27,3
Ind ₇	5,3	7,6	6,8	6,7	13,5	17,6	22,2	18,0	12,4	13,3
Ind ₈	5,4	6,0	12,0	11,0	12,7	11,2	10,5	3,6	6,1	7,9
Ind ₉	22,2	22,7	22,4	21,7	25,2	25,4	22,4	23,3	18,3	18,0
Ind ₁₀	31,6	30,7	27,9	26,8	27,7	29,4	30,1	28,4	25,5	25,2
Ind ₁₁	19,2	18,5	18,4	18,1	20,0	23,7	22,9	19,3	13,7	8,7
Ind ₁₂	35,6	33,9	29,9	27,1	24,0	24,5	27,5	21,3	28,4	30,2
Ind ₁₃	12,5	12,4	18,7	18,5	28,2	21,9	25,5	27,7	32,9	33,8
Ind ₁₄	46,9	47,0	47,2	44,9	43,2	42,9	43,0	42,8	43,4	40,5
Ind ₁₅	41,6	44,9	45,5	45,7	65,7	54,8	54,9	45,4	47,5	46,0
Ind ₁₆	12,4	14,4	18,0	18,2	28,2	18,2	16,5	12,8	13,5	6,2
Ind ₁₇	33,4	31,3	33,5	33,7	36,0	48,7	39,1	36,4	37,9	37,6
Усього	24,7	25,3	24,9	22,9	25,2	27,3	28,1	26,9	27,0	25,1

Розраховано на основі даних таблиць «витрати-випуск» в основних цінах Державної служби статистики України.

Якщо провести рейтингові розрахунки на основі табл. 2, то найбільша частка валової доданої вартості у випуску за досліджуваний період спостерігається у добувній промисловості (особливо в добуванні вуглеводів), виробництві та розподіленні електроенергії, виробництві та розподіленні газу.

У свою чергу, найбільша частка проміжного споживання виявляється у вироб-

ництві коксу, ядерних матеріалів, продуктів нафтоперероблення, у постачанні пари та гарячої води.

Однак у річній структурі промисловості, кожний її підвид займає свою частку. Відповідно, необхідно обчислити та проаналізувати в міжгалузевому розрізі частки валової доданої вартості у її сукупному річному обсязі. Ці дані наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Структура валової доданої вартості за видами промислової діяльності, %

ВЕД	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Ind ₁	6,0	6,3	5,7	5,2	6,4	5,9	5,9	8,4	8,8	8,2
Ind ₂	6,3	5,6	4,5	3,6	2,8	3,3	3,1	2,7	3,3	5,1
Ind ₃	3,1	4,3	4,7	5,2	5,7	5,5	7,0	10,8	6,9	12,0
Ind ₄	15,1	15,7	16,8	14,4	16,9	16,2	15,0	16,2	24,2	17,6
Ind ₅	3,0	3,5	3,2	3,1	2,6	3,2	3,1	2,4	3,0	2,8
Ind ₆	3,9	3,9	3,8	4,3	4,6	4,5	3,6	4,2	4,8	4,4
Ind ₇	0,5	0,7	0,7	0,8	1,6	1,2	1,7	1,8	0,9	1,5
Ind ₈	1,6	1,8	3,1	3,8	3,8	2,8	2,1	0,7	1,3	1,6
Ind ₉	5,7	5,6	6,3	6,7	7,4	7,3	5,6	5,7	4,3	4,8
Ind ₁₀	3,4	3,2	3,1	3,2	3,5	3,9	4,5	4,6	3,3	3,1
Ind ₁₁	14,7	14,4	15,1	18,7	17,9	20,5	20,2	17,6	9,8	7,5
Ind ₁₂	15,0	15,5	14,8	15,6	12,0	11,8	14,7	11,4	12,5	15,3
Ind ₁₃	1,4	1,0	1,3	1,5	2,1	1,6	1,8	1,9	2,1	2,6
Ind ₁₄	16,3	14,9	13,3	10,8	8,5	8,8	8,8	9,3	11,4	10,9
Ind ₁₅	1,7	1,5	1,1	1,0	1,5	1,2	1,1	0,9	1,3	1,2
Ind ₁₆	0,9	1,1	1,5	1,3	1,6	1,1	1,0	0,7	1,1	0,5
Ind ₁₇	1,3	1,0	1,0	0,9	1,1	1,3	0,8	0,7	1,0	0,9
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Розраховано на основі даних таблиць «витрати-випуск» в основних цінах Державної служби статистики України.

Як бачимо з табл. 3, перші місця у структурі посідають виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів, металургія, машинобудування, виробництво та розподілення електроенергії.

Найменший обсяг створеної валової доданої вартості припадає знову ж таки на виробництво коксу та ядерних матеріалів, виробництво та розподілення газу, постачання пари та гарячої води, збирання, очищення та розподілення води.

Для того щоб повною мірою оцінити структурні зміни у промисловості за період 2001-2010 рр., урахувавши вищенаведені статистичні матеріали, необхідно застосувати підхід, який дав би змогу відповісти на

запитання, які саме види промислової діяльності найбільш прогресивно вплинули на створення валової доданої вартості у промисловості загалом. Застосувавши регресійну модель, можна ідентифікувати ті види промислової діяльності, які зробили найбільший внесок у зростання частки валової доданої вартості в обсязі випуску продукції в цілому по промисловості.

На першому етапі потрібно за даними табл. 2 обчислити річні темпи зростання частки валової доданої вартості в обсязі випуску продукції за кожним видом промислової діяльності й у промисловості в цілому. Округлені значення цих обчислень наведено в табл. 4.

Таблиця 4

Темпи зростання часток валової доданої вартості в обсязі випуску продукції, %

ВЕД	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Ind ₁	...	119	104	100	133	100	116	107	94	88
Ind ₂	...	99	90	98	102	109	121	91	98	110
Ind ₃	...	134	107	96	101	117	117	118	75	127
Ind ₄	...	108	100	89	127	111	100	107	113	77

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Ind ₅	...	120	101	98	97	121	116	86	105	104
Ind ₆	...	99	85	99	103	112	94	105	96	98
Ind ₇	...	142	91	98	201	131	126	81	69	107
Ind ₈	...	110	202	91	115	88	94	34	170	130
Ind ₉	...	103	99	97	116	101	88	104	78	99
Ind ₁₀	...	97	91	96	103	106	102	94	90	99
Ind ₁₁	...	96	100	98	110	119	97	84	71	64
Ind ₁₂	...	95	88	91	88	102	112	77	133	106
Ind ₁₃	...	99	151	99	152	77	117	109	119	103
Ind ₁₄	...	100	100	95	96	99	100	99	102	93
Ind ₁₅	...	108	101	100	144	83	100	83	105	97
Ind ₁₆	...	116	125	102	154	65	91	78	105	46
Ind ₁₇	...	94	107	100	107	135	80	93	104	99
Усього	...	103	98	92	110	108	103	96	100	93

Розраховано на основі даних таблиць «витрати-випуск» в основних цінах Державної служби статистики України.

На другому етапі необхідно ввести вектор темпу зростання частки валової доданої вартості в обсязі випуску продукції \vec{V} за формулою:

$$\vec{V} = (V_1, V_2, \dots, V_9)^T, \quad (1)$$

де T – знак транспонування,

V_1 , – компонента вектора \vec{V} за перший рік у дослідженому періоді.

Компоненти вектора \vec{V} є результуючими параметрами V_i (функціями відгуку), тому вектор \vec{V} будемо називати результуючим вектором, або вектором відгуку.

Для темпів зростання питомої ваги валової доданої вартості кожного виду промислової діяльності Ind_{*i*} за кожний рік введемо вектор змінних \vec{V}_i і обчислимо його за формулою:

$$\vec{V}_i = (V_i^1, V_i^2, \dots, V_i^9)^T, \quad (2)$$

де T – знак транспонування.

Вектор \vec{V}_i будемо називати вектором впливаючих факторів. Як видно з формул (1) та (2), вихідна таблиця транспонується.

Якщо побудувати регресійну модель та виокремити на базі цієї моделі статистично значущі коефіцієнти, то отримаємо таким чином ряд видів промислової діяльності, які

визначають швидкість зростання частки валової доданої вартості у випуску з імовірністю 95%. Крім того, необхідно підтвердити або спростувати якість побудованої регресійної моделі через комплексну перевірку гіпотез щодо правомірності застосування регресії.

Побудуємо лінійну регресійну модель:

$$\vec{V} = b_0 + b_1 \vec{V}_1 + \dots + b_{17} \vec{V}_{17}, \quad (3)$$

де b_0, b_1, \dots, b_{12} – постійні числа, що зв'язує результуючий вектор \vec{V} (вектор відгуку) з вектором впливаючих факторів \vec{V}_i .

Векторне рівняння (3) можна представити у вигляді системи рівнянь:

$$\begin{aligned} V_1 &= b_0 + V_1^1 b_1 + V_2^1 b_2 + \dots + V_{17}^1 b_{17}, \\ V_2 &= b_0 + V_1^2 b_1 + V_2^2 b_2 + \dots + V_{17}^2 b_{17}, \\ V_9 &= b_0 + V_1^9 b_1 + V_2^9 b_2 + \dots + V_{17}^9 b_{17}. \end{aligned} \quad (4)$$

У табл. 5 наведено підсумкову матрицю.

Перехід до дослідження темпу зростання річної частки валової доданої вартості у випуску по промисловості в цілому (формула (1)), як нелінійної функції темпів зростання часток валової доданої вартості у випуску видів промислової діяльності Ind_{*i*} (формула (2)), відповідає переходу від лінійної задачі до нелінійної. У результаті лінійне

наближення (формула (3) або формула 4)) до цієї нелінійної задачі дає нетривіальний результат, який неможливо отримати у суто

лінійній моделі. Крім того, такий підхід дає можливість сформулювати в майбутньому нелінійну регресійну модель.

Таблиця 5

Матриця векторів

t	\vec{V}_1	\vec{V}_2	\vec{V}_3	\vec{V}_4	\vec{V}_5	\vec{V}_6	\vec{V}_7	\vec{V}_8	\vec{V}_9	\vec{V}_{10}	\vec{V}_{11}	\vec{V}_{12}	\vec{V}_{13}	\vec{V}_{14}	\vec{V}_{15}	\vec{V}_{16}	\vec{V}_{17}	\vec{V}
1	119	99	134	108	120	99	142	110	103	97	96	95	99	100	108	116	94	103
2	104	90	107	100	101	85	91	202	99	91	100	88	151	100	101	125	107	98
3	100	98	96	89	98	99	98	91	97	96	98	91	99	95	100	102	100	92
4	133	102	101	127	97	103	201	115	116	103	110	88	152	96	144	154	107	110
5	100	109	117	111	121	112	131	88	101	106	119	102	77	99	83	65	135	108
6	116	121	117	100	116	94	126	94	88	102	97	112	117	100	100	91	80	103
7	107	91	118	107	86	105	81	34	104	94	84	77	109	99	83	78	93	96
8	94	98	75	113	105	96	69	170	78	90	71	133	119	102	105	105	104	100
9	88	110	127	77	104	98	107	130	99	99	64	106	103	93	97	46	99	93

Розраховано автором.

Вибір змінних у регресію здійснюється шляхом аналізу всіх підмножин змінних $V_i^1, V_i^2, \dots, V_i^9$, $i=1, \dots, 17$. Аналіз полягає у знаходженні параметрів регресії для кожної підмножини й оцінюванні значущості коефіцієнтів цієї регресії за p -значенням (яке не має перевищувати 0,05). Багато уваги при цьому приділяється класифікації переліку \vec{V}_i змінних за пріоритетами.

У результаті вищеописаного підходу отримано регресійну модель темпу зростання частки валової доданої вартості у випуску у промисловості, формула (5) у якій за досліджуваній період (2001-2010 рр.) статистично значущими виявилися два коефіцієнти.

$$\vec{V}' = 0,3303566\vec{V}_4 + 0,5218678\vec{V}_{10}, \quad (5),$$

де $\vec{V}_i = (V_i^1, V_i^2, \dots, V_i^9)^T$ – вектор прогнозних значень сумарного річного темпу зростання питомої ваги валової доданої вартості;

$\vec{V}_4 = (108; 100; 89; 127; 111; 100; 107; 113; 77)^T$ – вектор темпу зростання частки валової доданої вартості у випуску виду промислової діяльності Ind₄ (виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів);

$\vec{V}_{10} = (97; 91; 96; 103; 106; 102; 94; 90; 99)^T$ – вектор темпу зростання частки ваги валової доданої вартості у випуску виду промислової діяльності Ind₁₀ (виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції).

Статистичний висновок обрано на рівні 5%, тобто рівень значущості становить 95%. Рівняння регресії дійсно пояснює значущу частку варіації сумарної річної швидкості зростання. Регресійну статистику наведено в табл. 6.

Коефіцієнти регресії та їх значення подано в табл. 7.

Таблиця 6

Регресійна статистика

Показник	Значення
Множинний R	0,94269452
R-квадрат	0,88867295
Нормований R-квадрат	0,85156394
Стандартна помилка	0,02467523

Значення коефіцієнтів регресії та їх р-значення

	Коефіцієнт	р-значення
b ₄	0,33035659	0,0016997
b ₁₀	0,52186781	0,0167297

Розраховано за допомогою Microsoft Excel.

Точність розрахунків за формулою регресійної моделі (5) становить $\pm 2,5\%$ за рівнем значущості 95%. Рівень значущості показує ймовірність потрапляння випадкової величини \vec{V} у довірчий інтервал.

Побудована модель демонструє, що виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (Ind₄), виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції (Ind₁₀) є найбільш прогресивними видами промислової діяльності в Україні за період 2001-2010 рр., оскільки їх коефіцієнти є статистично значущими у забезпеченні зростання (з імовірністю 95%) частки валової доданої вартості в обсязі випуску продукції промисловості.

Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів займає найбільшу частку валової доданої вартості у її річному обсязі (як це видно з табл. 3, близько 16% щорічно, а у 2009 р. цей показник сягнув свого найбільшого значення у 24,2%).

Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції (куди входить виробництво скла, кераміки, цегли, цементу, бетону, вапна, сухих та гіпсових будівельних сумішей, декоративного та будівельного каменю, абразивних виробів) займає близько 3,5% у структурі річної валової доданої вартості, що є менше, ніж у харчовій промисловості, однак її прогресивна роль для всієї промисловості протягом досліджуваного періоду підтверджується саме за допомогою запропонованої методології математичного моделювання.

Висновки. Прогресивними видами промислової діяльності в Україні за період 2001-2010 рр., які забезпечили найбільший внесок у позитивну динаміку зростання час-

тки валової доданої вартості в обсязі випуску промисловості, є:

1) виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів;

2) виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції (куди входить виробництво скла, кераміки, цегли, цементу, бетону, вапна, сухих та гіпсових будівельних сумішей, декоративного та будівельного каменю, абразивних виробів).

Література

1. Беседін В.Ф. Моделювання структурних зрушень в економіці держави / В.Ф. Беседін, А.В. Циганюк // Тенденції і пропорції розвитку економіки України: [моногр. / за ред. д-ра екон. наук, проф. В.Ф. Беседіна. – К.: НДЕІ, 2005. – 458 с.
2. Єрохін С.А. Структурна трансформація національної економіки (теоретико-методологічний аспект) / С.А. Єрохін: [моногр.]. – К.: Світ знань, 2002. – 528 с.
3. Чмир О.С. Комплексне оцінювання структурних зрушень в економіці / О.С. Чмир, С.В. Захарін, О.Ф. Михайленко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2011. – № 9. – С. 3-7.
4. Прогнозування та моделювання структурних зрушень на середньострокову перспективу на основі міжгалузевої динамічної моделі: звіт про НДР (закл.) 07-10 / Науково-дослідний економічний інститут; керівн. Б.М. Шукін; викон.: С.П. Івахненко [та ін.]. – К., 2010. – 259 с. – № ДР 0111U002822.
5. Бессонов В. А. Трансформационный спад и структурные изменения в российском промышленном производстве / В.А. Бессонов. – М.: Институт экономики переходного периода, 2001.

6. Глазьев С.Ю. Развитие российской экономики в условиях глобальных технологических сдвигов / С.Ю. Глазьев. – М.: Национальный институт развития, 2007. – 134 с.

7. Ермолаев С.А. Структурная политика государства в механизме экономического роста / С.А. Ермолаев, С.Г. Капканщиков. – Ульяновск: УЛГТУ, 2005. – 72 с.

8. Красильников О.Ю. Структурные сдвиги в экономике / О.Ю. Красильников: [моногр.]. – Саратов: Изд-во СГУ, 2001. 164 с.

9. Усатый П.С. Структурные сдвиги в региональной экономике / П.С. Усатый, О.С. Белокрылова: [моногр. / под ред. д-ра экон. наук, Ю.С. Колесникова]. – Ростов н/Д.: Изд-во РГУ, 2003. – 184 с.

10. Breaking In and Moving Up: New Industrial Challenges for the Bottom Billion and Middle-Income Countries / Industrial Development Report, UNIDO, 2009, 146 p.

11. Isaksson A. Structural Change and Productivity Growth: A Review with Implications for Developing Countries / A. Isaksson // Working paper 08/2009, UNIDO Vienna, 2010, 30 p.

12. Розроблення пропозицій щодо формування державної інвестиційної політики та механізму її реалізації відповідно до визначених пріоритетів: звіт про НДР (закл.): 1.3-11 / Науково-дослідний економічний інститут; керівн. О.Ф. Михайленко; викон.: О.С. Чмир [та ін.]. – К., 2011. – 277 с. – № ДР 0111U006023.

Надійшла до редакції 26.09.2012 р.